

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Yttrande

Datum
2022-03-29

1 (8)

Ärendebeteckning
501-11569-2022

Töreboda kommun
kommunen@toreboda.se

Strategi för Agenda 2030 Töreboda kommun

Länsstyrelsen i Västra Götalands län yttrar sig över Töreboda kommuns strategi för Agenda 2030.

Övergripande synpunkter

Länsstyrelsen är positiv till ambitionerna i Törebodas Strategi för Agenda 2030 och den utveckling som eftersträvas genom mål- och insatsområden.

Länsstyrelsen har i sin vägledning Lokalt arbete med Agenda 2030 och miljömålen¹ identifierat ett antal framgångsfaktorer för kommunalt miljö- och hållbarhetsarbete. Länsstyrelsen vill tipsa Töreboda kommun om att använda denna vägledning som ett sätt att analysera den förväntade framgången med det strategiska hållbarhetsarbetet. Vid vår avstämning av Törebodas Strategi för Agenda 2030 mot vägledningen ser Töreboda kommun ut att kunna prestera väl när strategin är beslutad. Det är utifrån vägledningen särskilt positivt att Töreboda kommun

- Har en politiskt antagen vision med tydlig koppling till miljömålen och de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030.
- Har fördelat ansvaret för arbetet med Agenda 2030 på kommunchefens ledningsgrupp, som har det övergripande ansvaret för att genomföra strategin.
- Avser att använda Stratsys för att planera och följa upp de tre insatsområdena som anges i strategin.
- Strävar efter att strategin ska genomsyra hela verksamheten och ingå i respektive områdes verksamhetsplan.
- Har ett upparbetat samarbete inom vissa verksamhetsområden med Gullspång och Mariestad.
- Planerar att årligen följa upp arbetet inom ramen för strategin och att arbetet ska presenteras för kommunstyrelsen, samt att resultatet redovisas för kommunfullmäktige en gång under varje mandatperiod för att då utgöra underlag för en eventuell revidering.

---

¹ [Vägledning för lokalt arbete med miljömål och Agenda 2030. \(lansstyrelsen.se\)](https://www.lansstyrelsen.se/vastra-gotaland/om-lansstyrelsen/om-lansstyrelsen/planering-och-strategi/2022-03-29-vaegledning-for-lokalt-arbete-med-miljomal-och-agenda-2030)

Här kan Töreboda kommun utveckla arbetet ytterligare

- I strategin nämns inte om det finns ett systematiskt arbete med lokalt näringsliv, organisationer samt medborgare inom miljö- och hållbarhetsområdet.

Det är värdefullt att kommunchefens ledningsgrupp är en plattform för det samlade hållbarhetsarbetet. Det är också positivt att det finns en struktur för hur arbetet med Agenda 2030 och de globala hållbarhetsmålen ska integreras i kommunen som spänner över många verksamheter.

I den långsiktiga processen för att nå framgång i Töreboda kommuns hållbarhetsarbete hade det varit fördelaktigt om det i strategin tydliggörs vilka avdelningar, enheter och funktioner som ska utföra arbetet med olika delar i strategin. Om det i strategin finns utpekade ansvarsområden för olika delar blir det enklare med det operativa genomförandet.

Länsstyrelsen vill lyfta att en förutsättning för gott genomförande är att alla avdelningar känner ägandeskap för strategins mål. Miljö- och hållbarhetsarbetet riskerar annars att bli ett parallellt arbete till den ordinarie verksamheten. Det är viktigt att använda den gemensamma kunskapen och möjligheterna inom kommunorganisationen att driva miljö- och hållbarhetsarbetet inom Töreboda kommuns samtliga uppdrag.

Länsstyrelsen ser att Töreboda kommun delvis har tagit avstamp i ett etablerat ramverk för hur processen med strategiska hållbarhetsdokument bör tas fram. Urvalet av insatsområden grundar sig bland annat på dialog och synpunkter från förtroendevalda och medarbetare i Töreboda kommun. Det är dock oklart om samtliga avdelningar varit involverade eller om medarbetare långt ut i verksamheten varit delaktiga.

Töreboda kommun kan behöva tydliggöra vilka verktyg man avser att använda för att genomföra de insatser som beskrivs. Här ser Länsstyrelsen att viktiga verktyg att komplettera med är kommunens roll inom fysisk planering, tillsyn enligt miljöbalken och plan- och bygglagen och upphandling.

Länsstyrelsens rekommendation är att Töreboda kommun utvecklar strategin genom att beskriva hur man planerar för ett systematiskt arbete med målkonflikter. Länsstyrelsen vill påminna om att målkonflikter och hantering av dessa är ett område som kräver resurser, metoder och långsiktighet och att det är fördelaktigt för genomförandet om det finns en plan och beredskap innan konflikten uppstår. Stöd för ett sådant arbete finns till exempel i kapitel 1.6,

Vägledning för lokalt arbete med miljömål och Agenda 2030 samt i den digitala verktygslådan Dialog för naturvård.²

Länsstyrelsen vill betona vikten av att presenterade insatsområden återspeglar agendans princip om odelbarhet samt tar fasta på hela hållbarhetsbegreppet, dvs att insatsområden i högre grad adresserar flera hållbarhetsområden. Exempel på sådana insatsområden är att använda naturbaserade lösningar för klimatanpassning av tätorten (berör exempelvis mål 11, 15, 6 och 3), hur man kan lokalisera mötesplatser för friluftslivet och samtidigt arbeta för integration (berör exempelvis mål 3, 15, 11) eller hur sjukvården kan ta hjälp av grönska för rehabilitering (berör exempelvis mål 15, 11 och 3).

Synpunkter uppdelade efter avsnitt i Strategin

Sammanfattning

Formuleringen ”även för oss som enskilda personer” får läsaren att tro att avsändaren av strategin är enskilda personer. Möjligen kan man här byta plats på kommunerna och enskilda personer, för att tydliggöra avsändaren av strategin.

En framgångsrik och hållbar kommun i tillväxt år 2030

I strategin framgår att barn- och ungdomsperspektivet ska vara centralt i arbetet med att uppnå målen i strategin och i arbetet för hållbar utveckling. Det är bra att barnperspektivet lyfts tydligt här. Så som strategin nu är skriven saknas dock konkreta förslag eller mål för hur barn och ungdomar ska involveras och engageras i arbetet med att uppnå målen i strategin. Möjligen kan det vara bra att specificera hur det ska göras, eftersom det annars kan tappas bort i arbetet. Ett förslag på målformulering kan till exempel vara att öka barn och ungas delaktighet och inflytande. Nyckeltal kopplade till målet kan röra olika former av inflytande (samråd, referensgrupp etc.). Kommunens arbete med att främja inflytande och delaktighet för barn- och unga bör kopplas till kommunens övriga arbete med Barnkonventionen.

Platsspecifika förutsättningar, vision och värdegrund

Strategin beskriver på ett bra sätt Töreboda kommuns platsspecifika förutsättningar. Det är bra att Strategin för Agenda 2030 sätter fokus på kommunens vision ”En framgångsrik och hållbar kommun i tillväxt år 2030”. Det står att ”*Visionen och värdegrunden definierar bland annat Töreboda kommuns själ och talar om vad kommunen står för, vart kommunen är på väg och hur den förhåller sig till invånare, besökare och kommunens anställda.*” För att strategin ska bli mer

---

² [Verktogs-låda Dialog för naturvård - Naturvårdsverket \(naturvardsverket.se\)](https://naturvardsverket.se/verktogs-lada-dialog-for-naturvard)

konkret och för att Töreboda kommuns medarbetare och invånare ska känna igen sig i den och i beskrivningen av Töreboda, hade det varit bra att nämna några av de saker som är specifika för Töreboda. Vilka natur- och kulturvärden är typiska för Töreboda, hur ges alla möjlighet att delta i samhällets gemenskap, vilka goda och effektiva miljövänliga kommunikationer erbjuds, vilka företag dominerar i Töreboda och vilken typ av kompetensutveckling erbjuds? Vilka styrkor och utmaningar medför det faktum att 40 % av invånarna bor utanför Töreboda kommuns tätorter, jämt spridda över landskapet?

Hållbar utveckling

Det är bra att Töreboda kommun poängterar att utveckling i en mer hållbar riktning ställer krav på ledning och samordning av kommunens olika verksamheter, samt samverkan med medborgare, organisationer, näringsliv och statliga myndigheter. Här kan det även vara bra att nämna samarbete med Västra Götalandsregionen, kommunalförbund och det egna samarbetet med Mariestad och Gullspång.

Agenda 2030 – FN:s globala mål för hållbar utveckling

Social, miljömässig och ekonomisk hållbarhet

Eftersom ett mål och flera delmål inom insatsområdet ekologisk hållbarhet och hushållning med resurser handlar om att minska utsläppen av koldioxid hade det varit bra att nämna klimatutmaningarna vi står inför i detta stycke. Det hade också varit önskvärt att lyfta kopplingen mellan klimat och biologisk mångfald på ett tydligare sätt. Länsstyrelsen anser att människans ekonomiska och materiella verksamhet redan nu behöver anpassas till naturens bärkraft och hållas inom de planetära gränserna, istället för ”*på lång sikt*”. I strategin står det även att ”*Hushållning med material, råvaror och energi främjas.*” Länsstyrelsen anser att hushållningen snarare behöver säkerställas.

Strategi för Agenda 2030 i Töreboda kommun

Det framgår av strategin att den upprättas efter ett beslut från kommunstyrelsen i Töreboda i september 2021. Det saknas dock en beskrivning av strategins dignitet. Här kan det vara bra att förtydliga om strategin ersätter någon annan av Töreboda kommuns strategier eller om den är överordnad kommunens andra strategier.

Insatsområden samt Mål och nyckeltal

Det är ett bra angreppssätt att dela in strategin i insatsområden på det sätt som Töreboda kommun gör. Insatsområdenas inriktning beskrivs generellt på ett bra sätt, men övergripande saknas en beskrivning av hur målsättningarna i strategin kan tänkas omsättas i aktiviteter. Här anser Länsstyrelsen att strategin skulle kunna bli mer användbar och ett större hjälpmedel för kommunen och dess verksamheter. Ett möjligt tydliggörande skulle därför kunna vara att identifiera vilka av kommunens verksamheter som har delansvar för målsättningarna inom de olika insatsområdena. Som ett ytterligare stöd vore det bra om strategin på något sätt beskriver hur arbetet med att ta fram aktiviteter kopplade till strategin kan samordnas mellan kommunens verksamheter. Risker är annars att ansvar och åtgärder som behöver genomföras faller mellan stolarna.

På några områden har Länsstyrelsen kommentarer och förslag på tillägg bland de mål, delmål och nyckeltal som presenteras.

Insatsområde livsstil, hälsa och utbildning

Insatsområdet beskriver att folkhälsan i Sverige är god ur ett nationellt perspektiv. Här vore det intressant med en nyansering av förutsättningarna i Töreboda och en återkoppling till de platsspecifika förutsättningarna som nämns i inledningen. Exempelvis de särskilda utmaningar som rör hög medelålder, låg löne- och utbildningsnivå, ungdomsarbetslöshet, barn- och unga i ekonomiskt utsatta hushåll.

I formuleringarna av insatsområdet identifieras risk- och skyddsfaktorer för att förebygga ohälsa och främja hälsa. Det nämns även vilka målgrupper som har särskilt behov av stöd. Insatser som kan kompletteras i insatsområdet är

- Att erbjuda alla föräldrar föräldraskapsstöd under hela barnets uppväxt
- Insatser för att minska den psykiska ohälsan och det sociala utanförskapet
- Former för delaktighet och inflytande (med hänvisning till såväl barnkonventionen som lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk).

Länsstyrelsen noterar att det inte står något om insatser för att motverka diskriminering i strategin. Det står heller inget om tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning, minskning av våld i nära relationer, integration eller hur kommunen ska främja social inkludering (samtliga områden kopplar till Mål 10 – Minskad ojämlikhet).

Mål och delmål

Gällande det delmål till mål 1 som innebär att stärka hälsan hos äldre ställer sig Länsstyrelsen frågande till om god hälsa behöver vara synonymt med att vara oberoende av kommunalt stöd. Ur ett motstående perspektiv kan tillgången på ett välfungerande stöd i hemmet eller på ett särskilt boende bidra till en ökad hälsa. Målet skulle därmed med fördel kunna kompletteras med någon delmålsättning som beskriver äldres hälsa ur ett mer kvalitativt perspektiv. Länsstyrelsen ser risker med att nuvarande delmål och tillhörande nyckeltal i förlängningen kan minska tillgängligheten till kommunalt stöd för äldre.

Insatsområde ekologisk hållbarhet och hushållning med resurser

Det är positivt att insatsområdet tar tydligt avstamp i de nationella miljömålen samt Västra Götalands regionala tilläggs mål. Något som skulle kunna tydliggöras i beskrivningen av insatsområdet är att de svenska miljömålen utgör den miljömässiga dimensionen av Agenda 2030.

Under 2022 lanserar Länsstyrelsen ett nytt åtgärdsprogram för miljömålen – utmaningar för ett hållbart Västra Götaland som gäller under åren 2022–2025.³ Under föregående programperiod arbetade Töreboda kommun med ett antal åtgärder i programmet. Vår förhoppning är nu att Töreboda kommun vill fortsätta det regionala samarbetet kring miljömålen genom att göra nya åtaganden i programmet. Vi tror att flera av åtgärderna i programmet skulle kunna vara ett stöd i miljö- och klimatarbetet.

Insatsområdet saknar en generell beskrivning av Töreboda kommuns roll för genomförandet av de tre målsättningar som presenteras, och vilka verktyg och insatser man vill prioritera för att skapa den förändring som krävs. En sådan beskrivning hade ökat strategins värde som ett stöd för de verksamheter i kommunen som behöver omsätta strategin till aktiviteter i sin verksamhetsplanering. Här skulle strategin kunna bidra med att synliggöra arbetssätt och möjliga synergier mellan exempelvis fysisk planering och transporteffektivitet eller mellan insatser för biologisk mångfald och minskade utsläpp av växthusgaser (exempelvis genom att anlägga eller restaurera våtmarker).

Mål, delmål och nyckeltal

Mål 1 innebär att Töreboda kommun ska vara en koldioxidneutral kommun. Någon definition på detta begrepp presenteras dock inte. Överlag skulle målsättningen kunna vara skarpare formulerad. Det är dock positivt att delmål 1 om att minska växthusgasutsläppen med 80

---

³ Åtgärdsprogram för miljömålen www.hallbartvg.se

% till år 2030 i jämförelse med 1990 ligger i linje med målsättningen i Klimat 2030.⁴

Mål 3 kan förslagsvis förstärkas med något delmål som knyter an till ambitionen att arbeta med cirkulära system. Nuvarande delmål fokuserar enbart på att minska avfall och matsvinn. Här kan Töreboda kommun med fördel arbeta med hållbar konsumtion och kommunens roll för att främja en cirkulär ekonomi ur andra aspekter, exempelvis att möjliggöra för invånare att hyra, dela och låna, eller att undersöka möjligheterna att arbeta med kommunens inköp.

Att genomföra eller medverka i en kartläggning över de lokala förutsättningarna för omställning till cirkularitet kan vara ett bra första steg. Stöd i arbetet med att ställa om till cirkulära affärsmodeller finns till exempel genom Västra Götalandsregionens arbete med Kraftsamling cirkulära affärsmodeller.⁵

Det saknas delmål som på ett tydligt sätt anknyter till några av de nyckeltal som anges för mål 2. Länsstyrelsen noterar att det saknas delmål kopplat till vattendrag med god ekologisk status. Här föreslår länsstyrelsen att man även lägger till sjöar och grundvatten. Till exempel kan ett delmål vara "År 2030 uppnås miljö kvalitetsnormerna för sjöar, vattendrag och grundvatten inom kommunen". På motsvarande sätt kan nyckeltalet till mål 2 ändras till "*Vattendrag, sjöar och grundvatten med god ekologisk, kemisk och kvantitativ status*".

Det saknas även delmål för det nyckeltal som rör andelen skyddad natur, där tydliga målnivåer skulle kunna sättas.

Länsstyrelsen föreslår också att formuleringarna förtydligas för några av delmålen. Vad innebär till exempel delmålet "*År 2030 ska ekosystemens påverkan beaktas i all kommunal fysisk planering*"? För att främja biologisk mångfald och natur- och kulturmiljöer räcker det inte nödvändigtvis att de beaktas utan att faktisk hänsyn tas i den fysiska planeringen.

Gällande målet "*År 2025 ska förekomsten av främmande invasiva arter i Töreboda ha minskat, jämfört med tidigare undersökning från år 2021...*" framgår det inte om det är den geografiska utbredningen som ska minska, antalet invasiva arter eller bäggedera? Här är det bra att förtydliga.

---

⁴ Klimat 2030 – Västra Götaland ställer om <https://klimat2030.se/om-klimat-2030/>

⁵ <https://www.vgregion.se/regional-utveckling/regional-utvecklingsstrategi-for-vastra-gotaland-2021-2030/kraftsamlingar/cirkulara-affarsmodeller/>

Insatsområde välfärd och energiförsörjning

Länsstyrelsen noterar att texten för beskrivningen av insatsområdet i tredje stycket till stor del är en upprepning av text från insatsområdet som rör livsstil, hälsa och utbildning. Möjligen räcker det med att den beskrivande texten finns under det första insatsområdet.

Uppföljning och Revidering

Länsstyrelsen ser positivt på att Töreboda kommun har en plan för hur strategin ska följas upp och revideras.

Kommunikation och kommunikationskanaler

Länsstyrelsen ser positivt på att Töreboda kommun planerar att kommunicera Strategin både internt och externt. En hög miljömedvetenhet hos kommuninvånare och lokalt näringsliv skapar efterfrågan på mer hållbara lösningar i vardagen. Denna efterfrågan kan omsättas i politiska initiativ för att utveckla kommunens miljö- och hållbarhetsarbete. I strategin nämns att Töreboda kommun ska kommunicera strategin för definierade målgrupper genom lämpliga, namngivna kanaler. Här kan tydliggöras om det finns en strategi för den externa kommunikationen. I det fall det inte finns en strategi för extern kommunikation hade det med fördel kunnat tas fram en sådan.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av Monique Wannding med handläggare Jannicke Hellberg som föredragande.

I handläggningen i övrigt medverkade representanter från Naturavdelningen, Vattenavdelningen, Landsbygdsavdelningen, Samhällsavdelningen och Miljöskyddsavdelningen.

Monique Wannding

Jannicke Hellberg

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.